жној вези са српским национализмом, што је у складу са схватањима југословенских комуниста и хрватских, словеначких, албанских и других етнонационалиста.

На крају, треба нагласити да је Јансен пружио изузетно темељну и систематичну анализу антинационалистичког дискурса у Србији и Хрватској, током деведесетих година двадесетог века, при чему га лична наклоност за носиоце овог дискурса није спречила да му приступи критички. Зато ова књига представља значајан допринос разумевању друштвеног контекста насталог услед етнонационалних сукоба на југословенском простору.

Владимир Рибић

Џоел М. Халперн, ***Српско село – друштвене и културне промене у сеоској заједници 1952–1987***, Етнолошка библиотека, Посебна издања 2, Српски генеалошки центар, Београд 2006, 387 страна.

Појава књиге *Српско село – друштвене и културне промене у сеоској заједници 1952 – 1987* америчког антрополога Џоела Халперна у преводу на српски језик представља својеврстан куриозитет. Наиме, прво издање овог дела на енглеском језику појавило се 1956. године, и требало је тачно пола века да се Халпернова студија појави на језику оног народа који је и био предмет проучавања. Разлози за овакво стање ствари сложени су и многобројни, али је један од најважнијих свакако и уврежено мишљење како "нико тако добро не може да проучава наш народ као ми сами". Чињеница да се један амерички постдипломац усудио да, користећи *in situ* технику теренског истраживања, изради монографију шумадијског села Орашац, очигледно у периоду педесетих и шездесетих година 20. века није, сем часних изузетака, изазвала много другачије реакције осим пуког игнорисања.

За поновно откривање *Српског села* на нашем језику, пре свега, можемо да захвалимо приређивачу проф. др Мирјани Прошић-Дворнић, издавачкој кући "Српски генеалошки центар", као и преводиоцу др Бојану Жикићу. Српско издање Халперновог дела заправо никада није било објављено у овом облику на енглеском језику. Наиме, поред превода енглеског издања *Српског села* из 1967. године, у књигу је уврштена и студија Џоела Халперна и његове супруге Барбаре Керевски-Халперн из 1987. године, под називом "Дугорочна истраживања у Орашцу". Такође, дело је обогаћено и фотографијама у боји, од којих су неке сада први пут објављене, предговором приређивача и самог аутора, као и веома инспиративним и садржајним разговором који је др Мирјана Прошић-Дворнић водила са писцем *Српског села*.

Сама монографија настала је као резултат теренског истраживања које је, тада млади, амерички антрополог Џоел Халперн са супругом обавио у селу Орашац недалеко од Аранђеловца, у периоду од 1953. до 1954. године. Основу студије *Српско село* чине резултати овог истраживања, обогаћени каснијим подацима добијеним током накнадних посета Орашцу шездесетих година 20. века. Халперн, у духу тадашњих трендова у америчкој антропологији, настоји да представи свеобухватну слику заједнице у којој је боравио, смештајући је у шири контекст друштва којем она припада у одређеном временском периоду. Аутор инсистира на унутрашњој динамици сеоске заједнице у

Орашцу, наглашавајући процесе културних промена. Истовремено, како истиче приређивач др Мирјана Прошић-Дворнић, очигледан је утицај и најновијих приступа у антрополошкој теорији, оличених у радовима Вајта и Стјуарда, кроз захтев за стандардизовање истраживања како би било могуће поређење различитих друштава, и следствено томе, успостављање теоријских генерализација. Халперн, дакле, тежи не само проучавању друштва у дијахронијској равни, већ и успостављању генерализација које би омогућиле компарацију са "сличним" друштвима у другим деловима света.

Студија је подељена на четрнаест поглавља, од којих је свако посвећено одређеном сегменту живота сеоске заједнице у Орашцу. Халперн најпре настоји да осветли историјски контекст у коме је настајало и развијало се ово шумадијско село. Затим прелази на опис и анализу различитих културних елемената, попут привређивања, станишта и одевања, обичаја животног циклуса, религијске праксе, као и политичких феномена у периоду педесетих година двадесетог века. Комбинујући класичне стратегије етнографских истраживања, попут навођења исказа испитаника (аутобиографије или писмени састави ученика сеоске школе) са бројним статистичким подацима, аутор даје интегралну слику села, како у синхронијској тако и у дијахронијској перспективи. Последња два поглавља, накнадно уврштена у студију, инсистирају управо на концепту културних промена, о чему говоре и наслови "Дванаест година промена у Орашцу 1955 -1966. године" и "Дугорочна истраживања у Орашцу".

Уколико би се, евентуално, поставило питање сврсисходности објављивања једне овакве монографије добро познатог села у Шумадији, неопходно би било да се осврнемо на неколико чињеница. Пре свега, реч је о томе да ова студија представља изузетно интересантно сведочанство о стању српске сеоске културе пре пола века, која је од тада проживела и преживела драстичне промене. Халпернов приступ истовремено је, без обзира на евентуалну теоријску превазиђеност, веома добар модел за промишљање методологије и технике теренског истраживања. Међутим, можда и суштински значај ове студије за домаћу јавност лежи у чињеници да је *Српско село*, у моменту када је писано и објављено, представљало потпуну супротност начину рада и теоријском приступу у тадашњој српској етнологији.[9] Усмерена ка прошлости, са тежњом ка реконструкцији инвентара културних творевина, тадашња домаћа етнолошка наука није била у стању да прихвати и препозна теоријске иновације које је нудило Халперново дело. Студија *Српско село*, у том смислу, представља "поглед са стране" на тему која је третирана као ексклузивно "наша" и коју смо једино "ми" у стању да разумемо. Са друге стране, теоријски и аналитички оквир који у својој књизи нуди Халперн, јесте веома драгоцено сведочанство о српској сеоској култури посматраној на један други начин, у великој мери недоступан у класичним домаћим монографијама тог времена.

Иван Ђорђевић

[9] Иван Ковачевић, Из етнологије у антропологију, у: *Етнологија и антропологија: стање и перспективе*, Зборник Етнографског института САНУ, Београд 2005: 13-14.